

דף יג.

עין משפט א.

ח"מ סימן קעד פ"ה ג

ג. ארץ מרובעת שהיה נהר לה ממזרח וצפון, והדרך מדרום ומערב, חולקים אותה באלכסון^י כדי שיגיע לכל אחד נהר ודרך, ואם אמר תנו לי החצי הזה שמצד שדי שומעין לו^כ שאין בזה הפסד לחבירו.

עין משפט ב.

ח"מ סימן קעא פ"ה ו

ו. אמר לחבירו במקום שאין דין חלוקה מכור לי חלקך בכך וכך או קנה ממני חלקי כשער הזה הדין עמו וכופין את הנתבע למכור לחבירו או לקנות ממנו^ל.

* אפי' אמר לשני לתת הרבה יותר מדמיו צריך הוא למכור או לקנות. אם אין התובע רוצה לקנות או אין לו במה לקנות אינו יכול לכוף את חבירו לקנות ממנו אפי' בשער הזול^מ שחבירו יכול לומר לו איני רוצה לקנות אלא למכור.

לפיכך שני אחים שאביהם השאיר להם מרחץ או בית הבד אם עשאו

י. שם בגמ' י"ג ע"א.

כ. והיינו לדעת הרמב"ם בסעיף א' אבל לדעת הי"א ברמ"א שם אין שומעין לו, אלא צריך להעלותה בדמים. סמ"ע ס"ק ט"ו.

ל. גמ' ב"ב י"ג ע"ב דיש גוד או אגוד במה שאין בו דין חלוקה וכך פסק הרמב"ם בפ"א משכנים הלכה ב'. והרמב"ם פירש גוד או אגוד כפ' הערוך, אבל רש"י ב"ב ג' ע"א ד"ה אית פירש אחרת.

ומ"מ הרמב"ם כרש"י והרא"ש שיכול להעלותה יותר מכדי שוויה, ולדעת רבינו ישעיה וסייעתיה אין שומעין לו אלא שמין בבי"ד. וכתב בפעמוני זהב כיון שקימ"ל כדעת מר"ן שפסק כהרמב"ם וגם בשכירות הדין כן כמבואר בסעיף ט' אין חילוק בין מקח לשכירות וגם ביותר מכדי שוויה יכול לומר גוד או איגוד. ועוד כתב שם דגוד או איגוד אפי' אין החלקים שווים. ועוד דדין דגוד או איגוד שייך באשה, וכן כתב הטור בסעיף כ"ז שזה מן הדין ודינא דמצרנות אינו אלא משום ועשית הטוב והישר ושאיני ע"ש.

מ. כיון דאיגוד ליכא, אינו יכול לומר גוד, ואם ירצה העני למכור תלוי בפלוגתת הרמב"ם והרא"ש דבסמוך. ש"ך ס"ק ו'.

האב לשכירות השכר לאמצע^א כל זמן שירצו לעמוד בשותפות, עשאו
האב לעצמו אינו יכול לכוף את אחיו לשכור אלא שניהם משתמשים
בהם כדרך שהשתמש אביהם. והעשיר יכול לומר לעני^ב קח לך זיתים
והביאם לבית הבד, קנה לך עבדים ויבואו לרחוץ בבית המרחץ, ואין
העני כופה העשיר לקנות חלקו ממנו אלא א"כ אמר לו או קנה ממני
או מכור לי בכך וכך. והגם שלעני אין כסף יכול לומר הריני לזה וקונה,
או שאני מוכר לאחרים כולו^ג.

* וי"א דאין העני יכול לומר גוד או אגוד כשאין לו מעות^ד אלא צריך
למכור חלקו לעשיר.

* אין אדם יכול לומר לחבירו גוד או אגוד בפחות משויו, שאם לא כן
ידחוק^ה העשיר את העני למכור שלו בפחות משויו.

עין משפט ג.ד. יו"ד סימן רפז סעיף פב

סב. עג. מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו יכול לישא לא שפחה ולא בת
חורין ע"כ כופין את רבו לשחררו^ו וכותב לו שטר על חצי דמיו,

ג. ודוקא באחד עני ואחד עשיר, אבל בשניהם עשירים ואין נוח להם להשתמש ביחד, ואין
אחד מהם רוצה לומר גוד או איגוד, משתמשים בו לזמנים מחולקים או משכירין אותו
לאחרים. סמ"ע ס"ק י"ג.

וכתב בביאורים בס"ק ד' דמ"מ העני יכול להשכיר חלקו לבד לאחר.
ס. ברייתא שם י"ג ע"א, ופירש המחבר כל זמן שירצו לעמוד בשותפות, אבל אם רצה אחד
מהן לומר גוד או אגוד שומעין לו אע"פ שהדבר עומד לשכירות, וכן דעת הרשב"א
בחידושו שם.

ע. כלומר שאומר לו מכור לי ואני מוכר כולו לאחרים כך פירש בסמ"ע בס"ק י"ד.
פ. ס"ל ל"א אלו, שהם הרא"ש ור"י, דלא אמרינן גוד או איגוד אלא כשאומר אקנה חלקך
לתשמישי, ולא כשאומר איגוד הכל ע"י מכירה ואתן לך חצי דמים. כ"כ הטור בשם
הרא"ש.

אבל כשיכול ללוות מאחרים ולקנות חלק חבירו ולהחזיקו לעצמו, ליכא מאן דפליג שיכול
לומר לו גוד או איגוד ע"י הלואה. סמ"ע ס"ק ט"ו.
אבל חלקו יכול למכור לאחרים גם לדעת הרמ"א, ואם העשיר אומר גוד או איגוד יכול העני
לומר איגוד ואמכרנו לאחרים. ביאורים ס"ק ח'.

צ. ב"י בשם הרמ"ה.

ק. ואפי' העבד קטן או סריס חמה כופין את רבו מיד. פ"ת ס"ק י"א.

וכל עוד לא כתב לו גט שחרור מעשה ידיו לעצמו^ר. המית השור עבד שחציו בן חורין אינו משלם לא קנס ולא כופר^ש.

סב. עד. שפחה שחציה בת חורין אין כופין את רבה לשחררה שאינה מצווה על פריה ורביה, ונשארת כמות שהיא ועובדת את עצמה יום אחד ואת רבה יום אחד.

אם הכה אדם על ידה וצמתה וסופה לחזור, אם הכה ביום שעובדת את רבה הנזק לרבה, ואם זה ביום שעובדת את עצמה הנזק לעצמה, אבל אם נקטעה ידה וכן כל נזק שאין סופו לחזור חולקין הנזק היא והאדון. אחר המיתה נותן חצי קנס לאדון^ת, ופטור מחצי הכופר.

ח"מ סימן קעא פעיף ו
עיין לעיל עין משפט ב

עין משפט ה.

דף יג:

ח"מ סימן קעא פעיף ג

עין משפט א.

ג. דין דבר שיש בו חלוקה, היינו שאחרי החלוקה ישאר שמו עליו, כיצד כל חצר שאין בו ד' אמות על ד' אמות מרובעות חוץ מד' אמות של הפתחים שיש לכל אחד, אינה קרויה חצר. ואין בחצר כזו דין חלוקה^א. ובשדה בעינן שיהיה בה אחרי החלוקה כדי זריעת תשעה קבין לכל אחד^ב. וגינה, כדי זריעת חצי קב, ופרדס כדי זריעת שלשה

ר. מצד מעוכב גט שחרור מחמתו, כ"כ התוס' והרא"ש, בגיטין מ"ח על המשנה.
ש. פטור מחצי הכופר מכיון שאין לו יורשים, וחצי קנס היינו מחצית ל' שקלים של עבדות, וכופר היינו, חצי נזקו של כבן חורין שהרי חצי משוחרר ומחצית הקנס דפטור דהרי בעמוד והוציא קאי, ולא קרינן ביה כסף שלשים שקלים יתן לאדונו. ש"ך ס"ק ע"ו.
ת. דאינה עומדת בעמוד והוצא קאי כמו עבד, שהרי אין כופין רבה, ופטור מחצי הכופר שעליו ליתן בשביל צד בת חורין מכיון שאין לה יורשים. ש"ך ס"ק ע"ח.
א. שם במשנה י"א ע"א, וברייטא י"ג ע"ב. ואם יש להם כדי חלוקה רק לשותף אחד אין בו כדי חלוקה יכול הוא לעכב את כולם מלחלוק. סמ"ע ס"ק ה'. ועיין בביאורים ס"ק ד'.
ב. וכל קב עשרים וארבעה ביצים.

קבין.

במד"א בארץ ישראל אבל בכל וכיוצא בה אין חולקין את השדה עד שיהיה כדי חרישת יום^ג לזה ויום לזה. ואת הפרדס עד שיהיה בו לכל אחד כדי עבודת אדם אחד ביום אחד. ושדה שמשקים אותה ע"י אדם עד שיהיה בה כדי שימלא הפועל וישקה יום אחד לזה ויום אחד לזה.

* היה בו דין חלוקה ומכר אחד חלקו לשניים או הורישו לשני בניו ואין בו כדי חלוקה, אינן יכולים לעכב דלא עדיפי ממי שבא מחמתו^ד.

* היו ד' שותפין ביחד ולשנים מהם יש להן דין חלוקה ולאחרים אין להם דין חלוקה, נוטלים השנים שיש להם דין חלוקה חלקם ונשארים האחרים^ה שאין להם דין חלוקה שותפים.

* שלשה שהיו שותפין בבית, ולשנים היה דין חלוקה ולשלישי לא היה דין חלוקה וקנה אחד מהשותפין חלקו של זה שאין לו בו דין חלוקה, אינו יכול לבטל החלוקה בטענה שבא מכח שאין בו חלוקה^ו, אלא כופה האחד את חבריו וחולקים.

עין משפט ב.ג. חו"מ סימן קעא סעיף י

יב. אם אין בו דין חלוקה אין חבריו יכול לומר לו נעשה ב' חלקים באחד שיש בו שיעור חלוקה ואני אקח הקטן ולך הגדול ותן לי

ג. בגמ' ב"ב י"ב ע"א תלו שיעור חוצה לארץ בשיעור עבודת פועל ליום, שאין פועל נשכר לפחות מיום, אבל אם מגיע לכל אחד כדי פעולת יום וחצי חולקין שפועל נשכר לזה. סמ"ע ס"ק ח'. אבל לדעת הט"ז בכה"ג כל אחד נוטל כחרישת יום אחד והשאר ישאר בשותפות.

ד. ממדכי בשם מהר"ם בסוף פרק השואל במציעא סי' שפ"ד.

ה. אבל אם אומר שצריך לשטוח בו פירות או לצרפו לשדה אחר שיש לו סמוך לזה שומעין לו גם לזה שאין לו בו דין חלוקה, שיכול לומר להם מה ראיתם להזקיקני להשאר שותף עם הד' יותר מכם, משא"כ ברישא במכר אחד משני השותפין שאפי' בכה"ג חולקין, מהטעם דלא עדיף מגברא דאתית מחמתיה. סמ"ע ס"ק ט'.

ו. ממדכי בסוף כתובות סי' רע"ז. ועיין בפעמוני זהב שהעיר על זה מסי' קע"ד סעיף ב' שפסק מר"ן בדין היבם שבא לחלוק שאינו נוטל שני חלקים במקום אחד, וכן פסק הרמ"א שם בסעיף ד' בד' אחים. ותירץ שכאן שכופין לחלוק צריך לתת לו כל חלקיו בצירוף כדי שלא יהיה לו פסידא ובלי זה אינו יכול לכופו לחלוק, וסיים שזו סברא אמיתית היא.

בדמים ההפרש ששוה הגדול^ז, ואפי' לומר קח את הגדול במתנה אינו יכול שיכול לומר לו אין רצוני במתנה^ח.

ויש חולקין באמר לו קח הגדול במתנה, אבל בקח החלק הגדול בשויו ואני הקטן, או קח את הקטן ואני אקח הגדול בשויו ואם אינך חפץ בקטן אני אקח את הכל שומעין לו אע"פ שאינו נותן אפשרות לחבירו לקחת הוא הכל^ט.

ח"מ סימן קעג סעיף א

עין משפט ד.ה.

א. שותפין שרצו לחלוק דבר שאין בו דין חלוקה אע"פ שמפסידים את שמו של הדבר הרי זה חולקים^י, ובכתבי הקודש שהם כ"ד ספרים הכתובים בגליון כספר תורה אם הם בכרך אחד אין חולקין^{יב} שהוא בזיון לספרים לחלקן מכרך אחד לצורך החלוקה בניהם.

ואם הם בב' כריכות אם הם בב' ענינים אין בו גם דינא דגוד או איגוד^{יג}, ואם הם בענין אחד אומרים בו דין דגוד או איגוד אם אין רוצים לחלוק בניהם.

ח"מ סימן קעא סעיף יג

עין משפט ו.ז.

טו. אם יש להם בשותפות שתי שפחות שאחת יודעת לבשל והשניה

ז. מבריתא ב"ב י"ג ע"ב וכרשב"ג וכן פסק הרי"ף משום דמסתבר טעמיה, ורמב"ם שם בהלכה ה'. וכתב הסמ"ע בס"ק כ"ג דדוקא בגוד או איגוד בבל הוא דשומעין לו אבל בכה"ג יכול לומר לו אין דמים לקנות בהם היתרה בחלק הגדול וגם בחלק הקטן איני חפץ באינו ראוי לתשמישי.

ח. דשונא מתנות יחיה. ומש"כ ויש חולקין שהיא סברת הרא"ש ור"ח, דר"ל במתנה לחוד, דס"ל דכשחבירו נותן לו במתנה לטובת עצמו של הנותן ע"ז לא נאמר שונא מתנות יחיה. סמ"ע ס"ק כ"ד.

ט. והטעם כיון שנותן הברירה שיקח דבר הראוי לתשמישו או דמי כל חלקו. סמ"ע ס"ק כ"ג. רמב"ם פ"ב משכנים הלכה ט' ממשנה ב"ב י"א ע"א.

כ. ממירא דשמואל שם י"ג ע"ב. ובזיון רק בחותכן לשם חלוקה מכרך אחד לשנים אבל בחותכן לעצמו ומחלקן לב' חלקים לצורך עצמו מותר ואין בכך בזיון. סמ"ע ס"ק א'. ובספר פעמוני זהב הביא מחלוקת בהשאיר להם אביהם ביהכנ"ס ורוצים לחלקה לשנים אי הוי דרך בזיון לביהכנ"ס. ע"ש.

ל. דין זה שוה למה שנתבאר בסי' קע"א סעיף ג' ע"ש. נתיבות ס"ק א'.

יודעת לטוות, או שני כלים בשותפות שאין מלאכתן שוה, אפי' שווים בדמיהם אין אחד יכול לומר לחבירו טול אתה זה ואני השני או ההיפך לפי שכל אחד צריך לשניהם^מ. וכן בשדה וכרם שיש להם בשותפות ואין באף אחד מהם דין חלוקה, אפי' דמיהם שווים אין יכול לומר לו טול אתה כרם ואני השדה או להיפך ואפי' יאמר לו גוד או איגוד בשניהם כאחד אין שומעין לו^נ. אלא אם ירצה יאמר באחד מהם גוד או איגוד והשני ישאר בשותפות, או יאמר על כל אחד בפני עצמו גוד או איגוד.

יג טו. שני דברים שתשמישן שוה ודמיהם גם שווים בזה ודאי יכול לומר גוד או איגוד כלומר שחולקין אחד כנגד חבירו ואחד נוטל האחד והשני הדבר האחר^ס. וה"ה אם אין דמיהם שווים. וי"ח בזה^ע.

* ואין חילוק אם אחד נותן ההפרש או שאחד מהם לוקח בלי תוספת ההפרש^פ.

עין משפט ז"ט. יו"ד סימן רעג סעיף א

א. א. שיעור הגליון למטה^ז ד' אצבעות ברוחב אגודל, ולמעלה ג' אצבעות, ובין כל דף ודף שנים, לפיכך צריך להניח בתחילת כל יריעה מן הצד וסופה ברוחב אצבע וכדי תפירה שנמצא כשתופר היריעות יהיה בין כל דף ודף שתי אצבעות.

מ. מגמ' ב"ב י"ג ע"ב. וכתב הב"י דפשוט הוא, כמו שהזכירו שם בגמ' דכל אחד צריך שניהם. נ. הטעם שיכול לומר באחד מספיק לי, ואם נותן לו הברירה ואומר או טול איזה שתדע ותן לי ההפרש או גוד בשניהם, או אני אעשה אחד משני האפשרויות שומעין לו. סמ"ע ס"ק ל"א.

ס. ואפי' יאמר לו גוד או איגוד אפי' בזה אחר זה אין שומעין לו בשדה וכרם שיאמר לו באחד סגי לי. סמ"ע ס"ק ל"ב.

ע. טור בשם הרמב"ן. והטעם דיפה ורעה כשני מינים דמי. סמ"ע ס"ק ל"ד.

פ. ולא שייך כאן הטעם דשונא מתנות יחיה דשאני כאן שיכול לומר לו אם לא נוח לך במתנה שלם לי היתרון, או קח השני שג"כ ראוי לתשמישך ואני אתן היתרה או אקבלנו במתנה, וסעיף י' אין הקטן ראוי לתשמיש. סמ"ע ס"ק ל"ג.

צ. מברייטא מנחות דף ל' ע"א.

א. ב. בין כל שיטה ושיטה צריך להניח כמלא רוחב שיטה ^ק, ובין כל חומש וחומש ד' שיטין ^ר בלא כתב. ויתחיל החומש מתחילת שיטה החמישית.

א. ג. יניח בתחילת הספר ובסופו בקלף כדי לגלול על העמוד, ועוד שתי אצבעות שישארו בין העמוד לדף הכתוב.
יו"ד סימן רפג פעיף א

א. א. מותר לכרוך תורה נביאים וכתובים בכרך אחד ^ש, ומניח בין כל חומש וחומש ד' שיטין, ובין כל נביא ונביא ג' שיטין, ואין קדושתן ^ת כקדושת ס"ת אלא כחומש בעלמא.

הגה: וכל זה בחומשים העשויין בגליון כס"ת, אבל בנכרכים אין חילוק ^א בין חומש לנביאים.

א. ב. מותר לכתוב כל חומש וחומש בפני עצמו, ואין בהם קדושת ס"ת השלם.

וי"א שהם כס"ת ^ב לכל דבריהם, אלא שאין קוראין בהם בציבור.

ק. שם בברייתא.

ר. בברייתא ב"ב דף י"ג ע"ב. ואלו הד' שיטין בין באמצע הדף או בסופה או בתחילתה או קצתן בסופה וקצתן בתחילת הדף השני, ויש נוהגין לסיים כל חומש לכתחילה בסוף הדף. קול יעקב אות א'. ובדיעבד אם לא השאיר בין חומש לחומש כשיעור פרשה פתוחה פסול אפי' בדיעבד. קול יעקב אות ב' מהתשב"ץ.

ש. מברייתא ב"ב דף י"ג-י"ד.

ת. כלומר אם דיבק תורה עם נביאים וכתובים אין קדושתן כס"ת דכל יתר כנטול דמי. ש"ך ס"ק ב'.

א. היינו שא"צ להשאיר ד' שיטין וג' שיטין כנ"ל.

ב. דעת הרשב"א, והיינו שעשויים בגליל וכתיקונן. באר הגולה אות ו'.